

HOST

Apatykář Melchior

A PŘÍZRAK
ZE STUDNIČNÍ ULICE

Indrek
Hargla

PŘELOŽIL
JAN-MAREK ŠÍK

**APATYKÁŘ MELCHIOR
A PŘÍZRAK ZE
STUDNIČNÍ ULICE**

INDREK HARGLA

Apatykář Melchior

A PŘÍZRAK ZE
STUDNIČNÍ ULICE

Indrek
Hargla

PŘELOŽIL JAN-MAREK ŠÍK
BRNO 2026

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu
čl. 4 směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu
nositele práv zakázána.

Copyright © 2010, 2024 by Indrek Hargla

Cover pictures from open sources

Maps © Marge Nelk

Translation © Jan-Marek Šík, 2026

Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2026

Tato kniha vyšla s podporou Estonské kulturní
nadace v rámci programu Traducta.

This book has been supported by the Cultural
Endowment of Estonia, Traducta programme.

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-3254-4 (PDF)

ISBN 978-80-275-3255-1 (ePUB)

ISBN 978-80-275-3256-8 (MobiPocket)

STUDNIČNÍ
ULICE
A. D. 1419

Dlouhá ulice

Lübbink

Greysenhagen

Albrecht

Unterrainer

Goswin

zahrada

Wolze

Nider

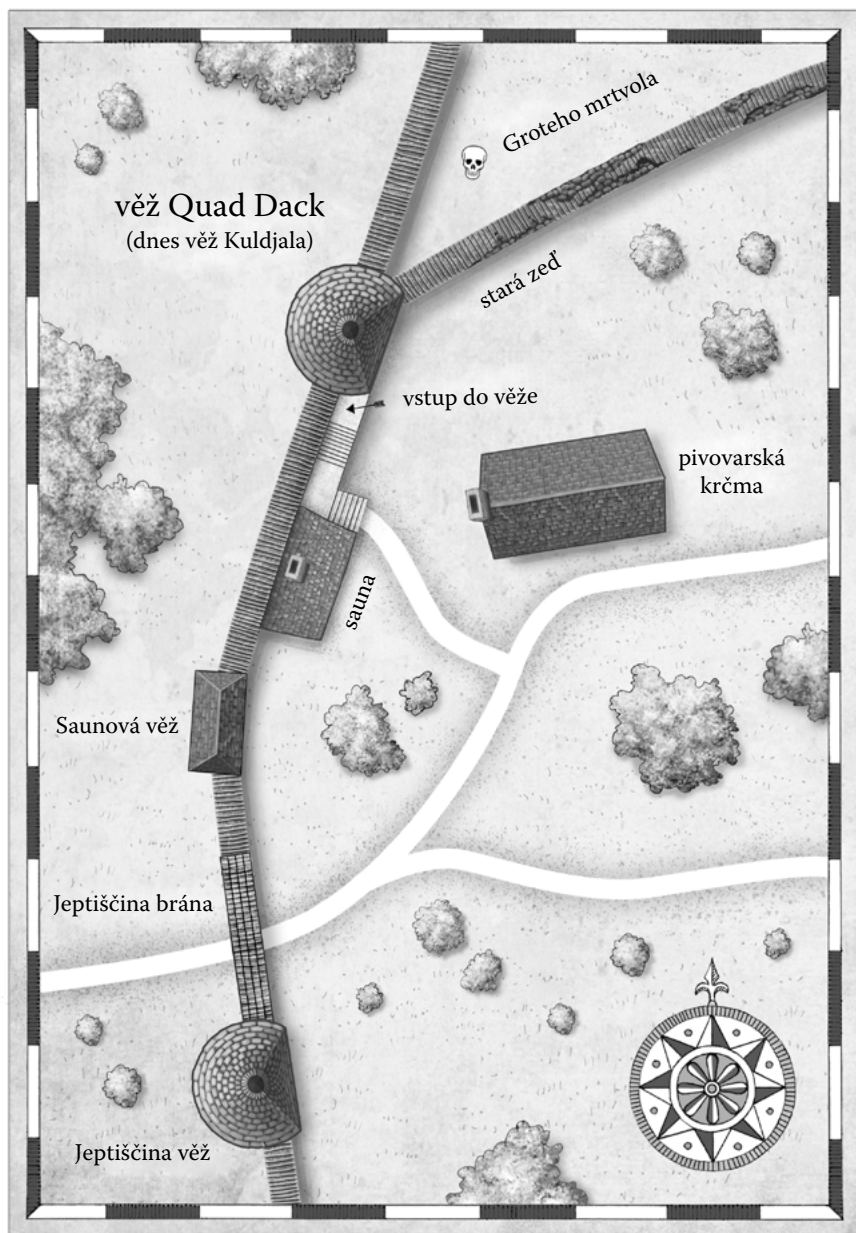
Twefel

zeď
staré městské
stáje

Melchiorova
lékárna

studna

Předmluva

TALLINN, ROK 1419 N. L.

Léta Páně 1419 panovaly v Livonsku krapet poklidnější časy. Bratrstvo vitaliánů bylo z Baltského moře vytlačeno, avšak se zámořským obchodem se stále pojilo nebezpečí — velitelé přímořských pevností a vazalové z pobřeží zůstávali věrni svému starému zvyku, i nadále přepadávali lodě uvízlé na mělčinách a města si mohla leda vyměňovat dopisy, v nichž požadovala potrestání zlodějů a navrácení ukradeného zboží. Několik posledních let sužoval Livonsko hladomor. Vyprahlé léto pustošilo úrodu, ve větších houfech než dříve vyhánělo obyvatele z vesnic za městské zdi, kde hledali práci a chléb, a hladové roky měly pokračovat i v následujícím desetiletí. Máloco ohrožovalo středověkého člověka vážněji a skutečněji než nedostatek jídla.

V roce 1419 měl Tallinn už největší stavební kvas za sebou, rozšiřování kostelů i opravy hradeb nicméně pokračovaly bez přestání. Nedávno bylo dokončeno nové, vznešené sídlo Velké gildy — symbol moci a významu tohoto kupeckého cechu. V kostele svatého Mikuláše probíhaly rozsáhlé stavební práce: při jeho východním okraji se započala stavba nového kněžiště a chrámové lodi. Brzy se i dominikáni vrhli na rozšiřování svého kostela, Svaté Kateřiny. Také městské

hradby, jež bylo nutno — ruku v ruce s vývojem palných zbraní — neustále zbytnovat a navyšovat, vyžadovaly další dostavbu u kláštera svatého Michaela.

V současné Piritě, která tehdy nesla název Marienthal a ležela na hranici území spravovaných řádem a městem, se roku 1417 začal stavět klášter svaté Brigity. Jeho vznik podporoval řád, vazalové, místní Švédové i mnozí kupci z Tallinnu a z Toompea, avšak město se postavilo proti. První budovy se v Piritě tyčily už od roku 1400, ale výsledná dohoda si vyžádala dalších téměř dvacet let diplomatických snah, přičemž byl zapotřebí zásah samotného mistra livonského řádu — jinak by město nepovolilo dovážet na stavbu vápenec ze svého lomu, který se nacházel v dnešní čtvrti Lasnamäe. K devíti měšťanům podporujícím založení kláštera patřil také jistý Laurenc Bruys, obchodník vážné a zachmuřené tváře, jehož stihla smrt právě v době, kdy se stavební práce na klášteře daly do pohybu.

Německý řád, Polsko a Litva se i nadále hašteřily o území. Po porážce u Grunwaldu se vliv řádu umenšil, a to ve prospěch polské královské moci. I v roce 1419 pokračovala vášnivá vyjednávání nad toruňským mírem, která však — navzdory rozhovorům před papežským legátem a kostnickým koncillem — dosud nikam nevedla. V *Ordenstaatu* neexistovalo nic pomíjivějšího než mír: již v roce 1419 propukly v blízkosti jeho hranic husitské války a roku 1422 následoval další střet s Polskem. Zda svá vojska poskytl také Tallinn, se přesně neví. Už roku 1348 propůjčil livonský mistr městu privilegium, na jehož základě se nemuselo zapojovat do bitev proti Litevcům a Rusům, avšak od povinnosti vytáhnout proti Polákům je vysloveně neosvobozovalo. S jistotou je nicméně známo to, že Tallinn na bojiště jedné z pozdějších válek — jež mezi Polskem a řádem probíhaly bez ustání — vyslal skupinu městských hudebníků.

V kronice města Tallinnu nalézáme záznam z března roku 1419, podle nějž v přístavu u vlnolamu zemřel jistý Gils de Wredte, jenž „výmalbu na zdech kostela svatého Ducha byl vyhotovil“. K tomuto je připojen podivuhodný komentář ve střední dolnoněmčině, který lze přeložit jako „a přízrak spatřil“.

Tento román je inspirován také dopisem z roku 1404, který nedávno našli v městském archivu v Magdeburku. Tallinská rada v něm varuje své tamější kolegy před tallinnským měšťanem jménem Untherrainer, jenž údajně zavraždil několik lidí a „mrskal bičem“. Rada vyjadřuje přání, aby byl onen Untherrainer pověšen za hrdlo. Zda existuje nějaké spojení mezi mužem zmiňovaným v tomto dopise a Cristianem Untherreinerem popraveným za kacířství ve Fürstenwaldu roku 1413, se doposud objasnit nepodařilo.

Studniční ulice v Tallinnu se zřejmě těšila nechvalné pověsti již od pradávných dob. Jak nás v roce 1876 zpravuje baltsko-německý historik Johannes von Werensdorff, příběhy o domě, v jehož sklepení bylo zaživa zazděno několik žen, pocházejí už ze středověku. Von Werensdorff své zdroje neuvádí a je možné, že pouze tlumočí starou lidovou báchorku. Jedna z nejrozšířenějších legend o Studniční ulici vypráví o domě, v němž ďábel vystrojoval svatby a pořádal tancovačky, a od těch časů v něm také straší. Z pozdějších dob se dochovala pověst o jistém zlém duchu, který se usídlil ve studni, a pokud mu obyvatelé neobětovali, zaplavoval město vodou.

Povaha středověkých lidí se značně lišila od mentality dnešního člověka, možná proto, že lidský duch byl v těch dobách mladší a nestálější. Z toho důvodu milovali tehdejší lidé Boha vroucněji — a vášnivěji nenáviděli svého nepřítele. Dokázali se vybičovat do stavu iracionální davové hysterie,

jako kupříkladu flagelanti, když v průvodech táhli městem a skrze sebemrškačství upadali do náboženského i sexuálního vytržení — a někdy také do bezvědomí. Věřili nicméně, že tím přibližují svět ke spáse. Stejně jako tisíce mladých, kteří během dětských křížových výprav zemřeli vyčerpáním a hladem.

Život v hanzovním městě plynul v pevném rytmu. Kato-lický kalendář zrcadlil přirozený koloběh hospodářských prací vycházející ze zákonitostí přírody. Lodě se po Baltském moři mohly plavit zhruba od dubna do října a hlavní obchodní činnost se taktéž odbývala v létě, kdy byli lidé prosti náboženských povinností. Církevní svátky a delší postní období připadaly na první polovinu roku, což také odpovídalo času, kdy se uskladněné zásoby potravin počínaly kazit či rychle tenčít. Čtyřicetidenní půst před Velikonocemi nutil ke skromnosti a šetrnosti, vybízel k přemýšlení nad zdroji a zamezoval plýtvání. V zimě a předjaří se lidé měli a museli více zaobírat péčí o duchovní záležitosti. Spolu s koncem jara se město probudilo ze zbožného rozjímání do činorodého ruchu, jenž přinášel na stůl chléb a díky němuž bude snazší přečkat i následující zimu.

1

1419

VĚŽ QUAD DACK U KLÁŠTERA CISTERCIAČEK

DRUHÉHO SRPNA, NOC

Smrt čpěla hnilobnou plísní, čímisi sladkým, starým a rozkládajícím se, páchla jako psí mršina vyválená v kynutém těstě. A byla někde blízko, volala na Tobiasse Groteho vlídně, přívětivě, ba vábivě.

Již spolu měli tu čest, dokonce mnohokrát. Byl voják a odhadoval, že jí vyslal v ústřety přinejmenším devět mužů a jednu ženu. Ale když k sobě nyní smrt lákala jeho, bylo to... nespravedlivé. Přesně tak, připadalo mu, že ještě zemřít nemá, ne vinou tohoto přízraku, ne takhle. Viděl, jak se k němu blíží bílá silueta jakoby oděná do rubáše, ucítil její zatuchlý zápach, nasládlé aroma rozkladu, a poté bolest, větší, než jediný člověk dokáže snést.

To bolest zabíjí, problesklo hlavou Tobiasi Grotemu, veliteli věže Quad Dack. Právě na bolest člověk umírá, umírá ve chvíli, kdy ho naplní natolik, až už ji tělo a duše nedokáží snést, ve chvíli, kdy je snadnější se jí poddat, kdy je snadnější zemřít.

A pak? Co se stane pak? Dozvim se, jestli je skutečně pravda všechno to, o čem nám kážou v kostelech? Bude na mě čekat Spasitel, prozradí mi, proč za mnou poslal ten smradlavý přízrak, proč mě tímto způsobem označil, proč se mým

průvodcem do království nebeského má stát tohle zjevení, které přece taky kdysi bývalo člověkem?

Ano, to věděl velitel věže Grote s jistotou — ten, kdo mu byl vybrán za anděla smrti, býval člověkem z masa a kostí. Avšak neměl sebemenší ponětí, zač jej v posledním okamžiku jeho života trestají, proč k němu byl seslán právě on. Ten přízrak se mu poprvé zjevil včera a chtěl mu něco sdělit — ale co? Tehdy tomu neporozuměl, ale nyní prozřel, ve svém posledním okamžiku, který se zdál dlouhý jako věčnost a zároveň kratší než mrknutí oka, teď už to chápal — přízrak mu včera přišel oznámit, že se jeho čas naplnil. Odkudsi z hlubin paměti se Tobiasi Grotemu vynořil starý žalm a on pomyslel na své dva starší bratry i tři mladší brášky, kteří všichni zahynuli v dobách námořních bitev a dozajista jej ve smrti očekávají.

*Přijď, nemilosrdná, a mě pod křídla vem,
vzkaž bratřím mým, že již spěchám k nim,
necht' v tichu hrobovém na mě vyčkají!
A ti, co po nás zbudou, ať slzy prolíjí...*

Nepamatoval si, kde a kdy onu píseň zaslechl — v hospodě, v kostele, od bratra ve zbrani či při jiné příležitosti —, a ani to nepovažoval za důležité. To jediné, nad čím se po-divoval, jediná myšlenka, která se mu vplížila do hlavy, zatímco v nelidských bolestech očekával svůj poslední výdech, byla — proč pro něj přišel právě tento hnílobou čpící přízrak, proč nepřišli jeho bratři, proč nepřišli otec, matka...

Stalo se to teprve včera, ano, teprve včera se mu ten duch, který povstal z mrtvých, poprvé zjevil, na jediný kratičký okamžik — a pak zmizel a nechal velitele věže stát v nechápavém ohromení. Tobiasi Grotemu nebylo ještě ani padesát

let a těšil se — z milosti Boží — pevnému zdraví, ačkoli staré jizvy od ran mečem ho za pošmourného počasí pobolívaly a levé oko měl napůl slepé. Navzdory tomu byl však statným mužem v plné síle: stále se dovedl ohánět sekýrou, nabít arkebuzu a vystřelit z ní, a věděl, co znamená věrnost a jak se na ni přísahá. A svou věrnost odpřisáhl městu Tallinnu a byl hrdý na to, že právě on, syn obyčejného krejčíka od Travemünde, se stal velitelem hradební věže patřící k jedné z nejvelkolepějších pevností Německého řádového státu. A to věže nikoli ledasjaké, co by se krčila někde v koutku opevnění, nýbrž jedné z nejbytelnějších věží, jaké tu měli, a která se tyčila co by kamenem dohodil od řádové pevnosti, na ochranu města a zbožných sester.

Tobias Grote se v Tallinnu ocitl před dobrými dvěma desetiletími, když sloužil coby žoldnér na jedné lübecké lodi, a našel si tu ženu a už zde zůstal. Každý voják si na lodi trochu přilepšuje, aby si přimastil kapsu a bylo mu víc po chuti bojovat proti mořským lapkům. Během let si Grote šmelinou nastrádal menší jmění, a s ním se tedy vylodil v Tallinnu a svou věrnost a odvahu vložil do služeb městu. Sloužil coby městská stráž, a jelikož nade všechny vynikal svědomitostí, byl nakonec povýšen na velitele věže zvané Quad Dack u kláštera cisterciáček, tedy na místo, jež mu zajišťovalo stálé a jisté živobytí. Žena mu už zemřela a jejich dva synové se plavili po moři, obchodovali, a když nebylo zbytí, sáhli i po meči. Věži se dřív prý říkalo Hunemannova, podle radního, který ji nechal vybudovat, ale když přistavěli další patro, začala se jí propadat střecha, a protože mnišky opravám nevěnovaly přílišnou pozornost, brzy se pro věž ujalo jméno Quad Dack — Mizerná střecha.

Grote sám sebe považoval za bohabojného muže, jak jen to jeho povolání dovolovalo. Podle možností daroval cechu

Božího Těla, pilně docházel k jeptiškám naslouchat kázáním určeným prostším obyvatelům města a sem tam pro klášter zadarmo vykonal nějaké to dobrodiní: pospravil to i ono, nasekal dřevo a pro případ, že na město zaútočí nepřítel, učil mladé členy cechovní a městské domobrany, jak sekyru použít k pokácení protivníka či ochraně konventu.

Třípatrovou věží Quad Dack procházela stará hradba obklopující pozemky kláštera, na nichž se věž nacházela. Vstupovalo se do ní prostředním patrem, kam vedlo schodiště z klášterního dvora. Od Quad Dacku se k nedaleké Louenschedeho věži a pak dál až ke stájím táhl mezi novou a starou hradbou proužek země pokryté šterkem. Tobiasi Grotemu svěřili na bedra kromě Quad Dacku také tento úzký prostor mezi hradbami, a právě o jejich obranu by se v případě útoku na město musel postarat. Domníval se, že svou práci vykonává dobře, a nikdy ani jediného světce neurazil a i jinak žil bohubilým životem — pročež v posledních momentech života shledal, že takhle zemřít mu připadá poněkud nepřiměřené.

Stalo se to včera pozdě večer, zrovna když se vracel z krčmy provozované ctihodnými sestrami k sobě domů, do poměněšího stavení s okny do dvora na rohu Široké ulice. Najednou, jakoby branou z jiného světa, se před ním na konci Studniční ulice zjevil onen přízrak, stín kdysi živého člověka, a natáhl k němu ruku a snad se mu pokoušel něco říct, za něco jej pokárat, před něčím ho varovat či mu zvěstovat jakýsi svatosvatý čin, a ačkoli ho Grote ve světle své pochodně spatřil jen na zlomek okamžiku, hrůzou se proměnil v solný sloup. Hned vzápětí přízrak pohltily matné stíny, aby ho odvedly nazpátek do svého království. Grote stál před svým domem, modlil se a přemýšlel, jestli za to může přemíra kořeněného piva, které do sebe nalil, nebo zda tu doopravdy

duch povstal z mrtvých a zjevil se zrovna jemu. Byl si nicméně jistý, že bdí a že se mu to jenom nezdálo, protože k mniškám si na škopek zajde několikrát do týdne a za svůj život se už zpil do němoty nesčetněkrát, ale pekelné potvory, ty ještě nikdy neviděl. Ne, ne, včera nebyl natolik namol, aby viděl něco, co ve skutečnosti neexistuje. A z toho jasně vyplývá, že měl tu čest s opravdickým přízrakem — tak zněl jeho konečný verdikt.

A následujícího rána, když se o události opatrně zmínil své hospodyně, se mu vše zdálo ještě jasnější a obraz přízraku mu v mysli nabyl ostřejších obrysů než kdovíjakého všedního předmětu. Proto se dopoledne vydal do lékárny za lišákem Melchiorem, jehož apatykářský lektvar dokáže tomu, kdo požil přespríliš zpěněného moku, vždycky pomoci. A pak se na radu hospodyně vypravil k dominikánům, jelikož jejich bratr Hinrik je prý velkým znalcem zlých duchů, a je-li nutno, také jejich vymítačem.

Grote nicméně Hinrikovi nedokázal — prostě *nemohl* — dopodrobna vyličit, co přesně ho do kláštera přivádí, a dominikán — jenž měl ustavičně plné ruce práce — nakonec usoudil, že kdyby pan velitel věže tolik neholdoval pivu a sladké lékárenské pálence, trápili by ho méně i jiní démoni, ale jedna pořádně rozpálená sauna mu je dozajista z hlavy vykouří na věčné časy.

A přesto jej smrt navštívila, v hodině duchů, když už se mu v Quad Dacku poštěstilo si svou hlavu jak střep vyspravit dalším pivem a ten včerejší přelud mu skutečně začínal připadat jako pouhé šálení — tehdy najednou uslyšel, jak někdo tiše volá jeho jméno.

V Tallinnu celý den padal vydatný déšť, na který mnoho obyvatel města čekalo, aby z ulic smyl splašky, a s příchodem večera ho vystřídal bezvětří a mlha. A právě do této mlhy

velitel Grote vstoupil, vyšel ze dveří ve druhém patře své věže na dřevěný hradební ochoz nad lomenými výklenky... a nic dalšího si nepamatoval, v následujícím okamžiku už letěl dolů.

A teď leží tam, kam z ochozu dopadl, na zemi mezi hradbami. V těle mu pravděpodobně nezbyla jediná nezlomená končetina či vůbec kost, měl ho v jednom ohni, a skrze mlžný opar viděl, jak se k němu přibližuje přelud v průzračném bílém plášti. Do chřípí se mu prodral zápach hniloby, plísně a rozkladu. Přízrak už byl těsně u něj — a náhle prostor všude kolem vzplál horkou září.

Tobias spatřil, jak se nad ním sklání osvětlená přízračná tvář, a chtěl se rozkřičet, protože to, co uviděl...

To není možné, to nemůže být pravda, vždyť je to šílené!

Zdráhal se uvěřit, ale zároveň věděl, že na něj shlíží jeho vlastní smrt. Přízrak mu vyjevil svou pravou podstatu a jemu tenhle konec najednou připadal ještě méně spravedlivý, ještě nesmyslnější.

V posledním okamžiku myslel na své syny a prosil Boha, ať je jim jednou dopřáno konce milosrdnějšího.

2

STUDNIČNÍ ULICE MELCHIOROVA LÉKÁRNA TŘETÍHO SRPNA, RÁNO

Pro tallinnského apatykáře Melchiora Wakenstedeho onen den smrti začal i skončil. Na jeden krásný a svěží srpnový den zalitý slunečními paprsky to bylo smrti až až. Lidé samo sebou umírají dennodenně a bez ohledu na počasí, ale i tak to bylo příliš, obzvlášť vezme-li v potaz, že dva z oněch tří nebožtíků velmi dobře znal a jejich odchodu hluboce litoval.

Hned zrána Melchior postával na zápraží své lékárny, laskavě zdravil kolemjdoucí a zval je dovnitř na něco sladkého či na slzičku lékárenského šnapsu. Dělal tedy přesně to, co po většinu svého života, a zároveň to, čím snad — dá-li Pánbůh — naplní taktéž své dny zbývajících. Bylo mu čtyřicet a věřil, že je pro Tallinn stejně důležitý jako Tallinn pro něj. V tomto věku má již člověk sklon ohlížet se nazpět na prožitý život a soudit, zda dokázal s časem, jenž mu byl dán, naložit po vůli Boží — a Melchior se domníval, že jemu se to daří. Na rušné Studniční ulici v Tallinnu provozoval lékárnu od doby, kdy mu zemřel otec — tehdy Melchior sotva završil svá tovaryšská léta —, a spravoval ji důkladně a svědomitě podle otcových ponaučení a nařízení rady i městského doktora. Po desetiletí míchal léky a zbavoval obyvatele

města obtíží, připravoval jim laskominy a prodával rozličné opojné nápoje, jak se od něj očekávalo, přičemž obzvlášť hrdý byl na svůj silný sladoučkový lektvar. Podle možností také obchodoval s kdekakým jiným zbožím, inkoustem počínaje a trpkým výtažkem vydestilovaným z naložených vlčích střev a mumifikovaných lidských ostatků konče. A ačkoli sám občas zapochyboval, zda podobné kouzelnické substance od nemoci skutečně vždy odpomůžou, jejich prodej mu pomáhal udržet si pověst erudovaného odborníka a zajišťoval mu úctu obyvatel města. Coby učený muž byl apatykář způli kupec a způli vzdělanec a lidé si k němu často chodili i pro rady, které neměly s bolavými údy co do činění.

Melchior o sobě slyšel vyprávět, že prý je jasnovidec, liška podšitá, že má pod čepicí. Že má na lidi čuch a šušká se, že vidí i to, co ostatním unikne. Tyto názory se zjevně zakládaly na tom, že Melchior již pár lidí před radou města obvinil ze zabítí a soud následně dotyčné skutečně shledal vinnými. Melchior se nepovažoval za udavače, on jen pravděpodobně více než ostatní vnímal město coby živou bytost. A aby město vzkvétalo, aby se v něm všem dobře žilo, nesmějí na něm vyrůst žádné vředy. Lidé, kteří si uzurpovali právo tajně a úkladně zabít jiného a později se tvářili jako nevinátka, ti zde neměli co pohledávat. A kdo zabije jednou, zabije i podruhé. Vražda mu začne připadat jako věc snadná a příjemná, bohobojnost pouze předstírá, a co je nejhorší — vraždění přivykne. Ti, které Melchior přivedl před soud, všichni do jednoho zabíjeli z chamtivosti, zlomyslnosti, nenasytosti, přivlastnili si božské právo rozhodovat nad životem a smrtí ostatních.

Melchiora děsila představa, že si nepotrestaný vrah jen tak vykračuje po městě. Tallinn ve stínu svých zdí shromažďuje lidi, kteří si v něm přejí žít v bezpečí, dýchat, myslet

a usilovat o štěstí, aniž by kdokoli mohl jen kvůli vlastní hamižnosti sfouknout plamen jejich bytí. A tito lidé se smluvili, že si budou vzájemně hledět vlastního života a práv, a proto byla ustanovena rada, aby dohlížela, ať nikdo nenadrazuje své zájmy nad zájmy ostatních.

Tak mu to vysvětloval otec, ten, který nyní leží na hřbitově u kaple svaté Barbory za Kovářskou branou, a Melchior vždy dělá přesně to, co jej otec naučil. „V duši vraha kloko-tá jed. Vrah je člověk, který překročil Bohem vymezenou hranici. Střež se vrahů a měj je za nepřátele své i Boží — v tom nechť ti dopomáhají všichni svatí.“ Tak pravil otec a tímto naučením se také Melchior řídil. Nikdy neobviňoval ty, co byli bez viny, ani slabé či chudé, již zabili pouze proto, aby se domohli práv, která jim náležela od Boha. Neobviňoval ani ženy, které pro uchránění své cti zabily toho, kdo se jich chtěl zmocnit, neobviňoval ty, kdo kvůli ochraně majetku zabili zloděje, a neobviňoval ani toho, kdo zabil, aby pomstil bezpráví. Protože kromě lidského soudu existuje ještě soud moci nebeské a před ním jednou stane každý z nás.

A onoho svěžího srpnového rána se také Melchior se zármutkem dozvěděl, že duch kupce Laurence Bruyse opustil včera v Marienthalu jeho tělo a nade vší pochybnost vzlétl v andělském doprovodu vzhůru do Boží náruče.

Nebo tak to alespoň po Studniční ulici rozhlašoval Michel, tovaryš stájového mistra puškaře, který o tom právě slyšel. Ve stájích jsou držena dospělá zvířata, hříbata se odvádějí na statek na hranici městských pozemků, do blízkosti místa, kde se nyní začíná stavět svatobrigitský klášter. A u budoucího konventu ctěný kupec Bruys vypustil včera duši. Časně zrána hnali ze statku do stájí dva hřebečky a štolba kromě nich do města přinesl i onu nešťastnou novinku.

Melchiora by to nemělo překvapit, jelikož měl-li některý z vážených měšťanů podle všech příznaků své dny na této zemi již sečteny, byl to právě Laurenc Bruys. A přesto pocítil smutek, pokřičoval se a zamumlal sám pro sebe: „Slitujte se nad ním, všichni svatí, nyní, když stojí na prahu nebeské brány. Vždyť Bůh dozajista vidí, že onen muž na své pozemské pouti zakusil mnohá příkoří.“

Laurenc Bruys byl muž v letech, skutečně stařík. Byl tak starý, že se už neudržel dobře na nohou a často se svými sluhy nechával nosit na závěsné židli. A před několika měsíci ztratil také schopnost řeči, což bylo podle Melchiorových znalostí nepochybnou známkou blížící se smrti. Nicméně po městě proslul z jiného důvodu. Leckterý posměváček jej čas od času za zády potituloval *svatým Vavřincem* a taky se proslýchalo, že Bruysovi spolučlenové v lübeckém obchodním spolku mu vůbec nemůžou přijít na jméno, jelikož je jeho kšeftařské praktiky přímo drtí.

Melchiorovi přetrhl nit myšlenek příchod radničního fojta Wencela Dorna, který se před lékárnou objevil ze směru od Svatého Mikuláše, odpovídaje na uctivé pozdravy kolemjdoucích pouze zakaboněným přikývnutím. Dorn, již s šedě prokvetlou hlavou, byl v očích mnohých ztělesněním soudní moci, protože toto povolání ve prospěch města Tallinnu vykonával podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, věrně a oddaně již notně přes tucet let. Jednalo se o muže vážného, který se jen zřídka smál, a byl tudíž dokonalým opakem svého přítele apatykáře, jenž se i ve svém věku dokázal rozřehtat jako děcko — a činil tak navíc poměrně nezřídka. Někdy si Melchior říkával, jestli tu Wencelovu věčnou zakaboněnost nemá na svědomí jeho práce. Rok za rokem se lopotit se zloději, násilníky, piráty a vrahy, soudit se s nimi, nechávat je mučit a zařizovat jim popravu — není toho na duši jediného

člověka až příliš? Tak například minulý týden nechal Dorn připoutat na pranýř na Radničním náměstí jednoho švédského zlodějíčka z pobřežní vesnice a zbičovat jej natolik důkladně, až se muž odporoučel na pravdu Boží. Melchior věděl, že to jeho přítele Dorna velmi zarmoutilo, protože kdyby ho přikázal potrestat jen useknutím několika prstů, byl by možná ještě naživu. A soud přece toho zloděje k smrti neodsoudil. Podobné nehody mu fojtský úředník zrovna nezjednodušovaly.

A nyní se Dorn opět zjevil v lékárně, jako vždy, když jej něco tížilo, protože proti trudnomyslnosti není lepšího léku než prohodit pár slov s přítelem a osvěžit se pár kapkami lékárenského šnapsu. Některé věci pod sluncem, jak Melchior věděl, se nikdy nezmění.

O to více ho překvapilo, když na jeho mazané pomrknutí a pozdrav odpověděl fojt jen lhostejným mávnutím ruky, a teprve když se Melchior bez dalších otázek natáhl po lahvi se sladkým nápojem, zavrčel: „Ne, díky, kamaráde, ale dneska si nedám.“

„Ale co tě!“ podivil se lékárník. „Nepobolívají snad pana sudího dnes údy? Nebo snad někde ve městě našel lepší způsob, jak se kurýrovat?“

„Nemám zrovna náladu,“ utrousil Dorn upjatě. A pak jakoby na omluvu dodal: „Neměl by už v mém věku být člověk na zprávy o úmrtí zvyklej? A vidíš — zase mě to vzalo. Proto nemám chuť.“

„Ach ano,“ pokýval Melchior hlavou. „I já už tu novinku zaslechl. Jednomu to pravda vezme chuť na cokoli, když nás opustí tak spořádaný a bohabojný měšťan.“

„Moje řeč,“ přitakal Dorn. „A navíc tak najednou a nečekaně, až si začneš lámat hlavu, kdo nebo co teda řídí náš život. Řídí ho Bůh a jeho svatí, nebo co vlastně...“ Povzdychl si a žuchl na židličku v rohu lékárny.

„Na toto téma by se dozajista rád rozhovořil náš farář od Svatého Mikuláše,“ podotkl Melchior. „Ale víš co, tu smrt bych nenazval zrovna nečekanou, protože nenamlelo se toho o závěti pana Bruyse ve Velké gildě až příliš? Mnoho obchodníků ji považovalo za podezřele velkorysou a...“

„Zadrž!“ přerušil ho Dorn. „Proč mluvíš o panu Bruysovi? Ten už to snad taky má za sebou?“

Melchior na Dorna dlouze a překvapeně zazíral, pak rychle zamrkal a zvážněl. „Pane na nebi,“ vydechl. „Takže ještě někdo další...?“

„Velitel Grote,“ upřesnil Dorn. „Dnes v noci spadl ze své věže mezi hradby a na místě bylo po něm.“

„Spadl z věže?“ zopakoval Melchior ohromeně.

„Je to tak, přes zábradlí, pravděpodobně z ochozu, co je postavený na těch kamenných obloucích. Určitě byl dost na plech, mrtvola smrděla pivem a v jeho komůrce ve věži jsme našli pořádný soudeček. Vydal se podnapilý na procházku a zakopnul. Co víc o tom...“

Melchior se na fojta pozorně zahleděl. Cítil, že jeho přítel má na duši ještě něco, ale nepopoháněl ho.

„Našly ho ráno městské stráže,“ vyprávěl sudí dál. „Nejdřív si myslely, že ho možná někdo ubil, že došlo ke rvačce, ale neměl na těle žádné zranění, co by svědčilo o boji, ani nic podobného — jen hlavu měl zepředu zakrvavenou a rozraženou. Ležel na zádech a civěl do nebe, pár kostí mu trčelo ven z těla — jako vždycky, když spadneš z velké výšky, že? Ale...“ Sudí se na chvíli odmlčel, mlel naprázdno pusou a Melchior vyčkával.

„No, jenom že...“ vymáčkl ze sebe Dorn nakonec, „jenom že ve tváři měl strašlivej výraz. Jako by mu ze strachu úplně přeskočilo. U mrtvého jsem takovej výraz ještě nikdy neviděl. Většinou se tváří poklidně, jaksi strnule nebo tak. Ale tenhle Grote... jako by spatřil ducha.“

„Ducha?“ ožil Melchior najednou. „Jakého ducha?“

„No, jak říkám. Že prostě jako by uviděl přízrak nebo démona. Obličej měl ztuhlejší hrůzou, ne bolestí, to já poznám. Když takhle člověk spadne, tak to bolí tak děsně, že už to ani nezvládáš vnímat. Ale on se tvářil... pusou měl dokořán a oči vyvalené, strašné pomyšlení, Bůh nás ochraňuj.“

„Velmi zajímavé,“ poznamenal Melchior. „Takřka k nevěře.“ Nalil si lékárnickou medicínu a jedním lokem ji do sebe obrátil.

Dorn na něj hleděl a nakonec zahuhlal: „No tak mi taky dej. A do větší.“

Melchior učinil podle Dornova přání a pak se rozpovídal: „Včera během dne se tu velitel věže Grote zastavil, jak to občas dělával. Vypadal docela bídne a mně bylo hned jasné, že v tom má prsty přílišné pití předcházejícího večera, protože z něj pivo táhlo na sto honů. Koupil si pár pohárků tady toho nápoje, ale zdálo se mi, že má něco na srdci. Nemohl bych tvrdit, že jsme byli přátelé, ale čas od času jsme na sebe narážili, třeba v hospodě u mnišek, a na podzim mi taky dohodil jednoho šikovného zedníka z místních, který zrovna pracoval na klášterním dvoře a při tom si našel čas mi tady vzadu postavit novou, pěknoučkou zeď. No nicméně, včera ho tedy opravdu něco tížilo na srdci, moc mi toho neřekl, ale jako by se mě chtěl na něco zeptat. Já si tu samozřejmě jen tak mlel pantem, jak to mám ve zvyku, vyzvídal jsem, jak jsou na tom kluci se zdravím a bla bla, v lékárně jsem totiž tou dobou zrovna nikoho neměl. A pak...“ Melchior zamrkal a zavrtěl hlavou. „Bude to znít neuvěřitelně, ale stalo se, že když tu pořád jenom zaraženě trčel jako kůl v plotě, tak já na něho: Pane Grote, vždyť vy se tváříte, jako byste viděl ducha! Načež se celý otrásl hrůzou.“

„Otrásl hrůzou?“ podivil se Dorn.

„Přesně tak, ve jménu svatého Viktora! Strašně sebou škubnul, až málem převrhl pohárek, zavejral na mě pohledem plným děsu a pak zamumlal cosi, čemu jsem nerozuměl, rychle dopil, dodal, že má ještě nějaké zařizování u dominikánů, a vystřelil ven.“

„Co tím chceš naznačit?“ nechápal Dorn.

„Pouze tolik, že vypadal jako někdo, kdo viděl ducha, a já, palice dubová, jsem si z něho utahoval a on se vyděsil natolik, jako kdyby toho ducha *skutečně* viděl. A ty mi tu teď povídáš, že zemřel po pádu z ochozu — a s tímž výrazem na tváři!“

Dorn si povzdychl. „Nechytej mě hned za slovíčko. Ten chlap měl dost v hlavě, a jestli se domníval, že vidí ducha, tak mu strašilo leda tam. Co nám to kázali naši bratři dominikáni, že se stalo s tím mužem z Dünamünde, co pořád jenom pil a pil a už ani do kostela nechodil?“

Melchior se ušklíbl. „V tomto nanejvýš poučném kázání převor Moninger nabádal křesťany k umírněnějšímu pití, avšak měl tím patrně na mysli toliko, že pití se nemáme oddávat o samotě, nýbrž ve společnosti přátel, a do té míry, aby nám v životě zůstával čas i pro slovo Boží. Ale když už na to přišla řeč: to by mě zajímalo, co za zařizování mohl asi tak mít u dominikánů zrovna pan Grote — nechť spočine jeho duše v péči všech svatých! Pokud mě paměť neklame, býval zapsán u Svatého Ducha a nevzpomínám si, že bych ho kdy spatřil ve Svaté Kateřině na dominikánské bohoslužbě.“

Melchior zůstal stát v zadumání, avšak Dorn si vypil svůj sladký kalíšek a zavedl hovor pro změnu na pana Bruyse, poněvadž jeho smrt pro něj byla novinkou. Kupce znal dobře, Bruys kdysi býval radním, a fojtovi se také vybavila jedna bouřlivá pře ve Velké gildě, při níž si páni obchodníci pořádně vjeli do vlasů kvůli stavbě nového kláštera.

„Už je to tak,“ přitakal Melchior, myšlenkami jinde. „Zemřel v těch končinách, kterým se říká Marienthal, prý si tam vyšel na pouť, nebo spíš se nechal vynést. V těch místech je statek, kde pečují o hříbata z městských stájí, a stolba si pustil pusu na špacír. Brzo toho bude plné celé město.“

Starý Laurenc Bruys byl nejen vážený muž, ale také jeden z nejbohatších tallinnských měšťanů. Proslýchalo se, že právě jeho dary církvi a chudobincům jsou nejštědřejší a že na základě jeho závěti obdrží kostel svatého Mikuláše, dominiání a obzvláště nový klášter svaté Brigity značné peněžní obnosy. Protože děti přece už pan kupec žádné nemá.

Co bylo apatykáři známo, míval pan Bruys sedm potomků, z nichž čtyři přežily dětský věk. Avšak jeden syn mu zahynul nešťastnou náhodou při požáru, který kdysi v Tallinnu propukl, druhý padl do rukou vitalityánů a ti ho pověsili, třetí se za nejasných okolností vrátil do Německa a svou jedinou dceru, jež se dožila dospělosti, pan Bruys vydal do Rigy, kde ji však skolila jakási choroba. Na pravdu Boží odešla i jeho žena a mu tedy nezbývalo než žít ve svém domě na Široké ulici sám, jen se služebnictvem. A dále bylo Melchiorovi známo, že ačkoli mnoho Talliňanů mělo pana Bruyse div ne za svatého — pro jeho nedostižnou zbožnost a bohabojnost —, jiní se na něho dívali skrz prsty, jelikož patřil — spolu s řádem — mezi nejzapřisáhlejší podporovatele stavby nového kláštera. A dále si Melchior pamatoval, že kdysi panovalo silné nepřátelství mezi panem Bruysem a jiným tallinnským kupcem jménem Arend Goswin. To už však bylo před několika desetiletími a později se prý usmířili. O této historii se mnoho nemluvilo, byla už letitá a upadala v zapomnění. Klepy a tlachy dokáží vytrysknout s neuvěřitelnou silou, a stejně nepochopitelně rychle se mohou utišit a zmizet. Poslední roky se o kupci Bruysovi klevetilo jen v dobrém,

tedy alespoň dokud nepřišly na přetřes plány na stavbu brigitinského konventu.

„A pak tady máme tu jeho závěť, že,“ pokračoval fojt, kterému lékárenská pálenka zlepšila náladu a rozvázala jazyk. „Nijak se jí netajil, přišel jednou na radnici, přednesl ji v přítomnosti dvou radních a nechal zapsat notářem.“

„Ano, vzpomínám si,“ poznamenal Melchior. „Nechá prodat svůj dům a něco z toho poputuje do Lübecku jeho obchodnímu spolku, ale drtivá většina tallinnským kostelům — a sestrám brigitkám.“

„Je to tak. Děti už mu nežijí, až na toho jediného syna, co se prý dal na vojáka, toho se ale zřekl, Thyl se jmenoval. Jeho sourozenci už jsou po smrti, takže si nechal na všechno vyhotovit tu závěť. Ach, dobře si na to pamatuju: tam ti byly veliké peníze pro oba chudobince a taky pro dominikány — jenom co by se za nehet vešlo, mrmlá někdo —, a pak i něco na stavbu cest, především na cestu do Marienthalu. No, a potom něco kostelům, aby se za něho modlili, dary Svatému Mikuláši a Svatému Duchu, a ostatním členům Velké gildy, ať v jeho jménu podniknou pouť do Compostely...“

„Neváže se k tomuhle Thylovi nějaký starý a nepěkný příběh?“ přerušil ho náhle Melchior otázkou.

Fojt svažtil obočí. „Ano, máš pravdu, když to teď zmiňuješ. Je to už pěknou řádku let, skoro jsem na to zapomněl. No, mezi náma, ona i rada chtěla, aby se na to rychle zapomnělo. Každopádně se ta záležitost nedostala k radničnímu soudu.“

„Už si vzpomínám,“ přitakal Melchior polohlasem.

„Ale tak co už!“ vzdychl Dorn. „Je to starý případ a nikdo přece neklade nic za vinu panu Bruysovi — budiž mu Pán milostiv! Mimochodem, ani radu města Tallinnu ve své závěti neopomněl, nechal jí na vlastní účet zakoupit dvě lodní

libry voskových svící a zvláště odkázal padesát marek na pořádání soudů, aby bylo Boží vůli a lübeckému právu vždy učiněno zadost, přesně tak to nechal zapsat. Na všechny drobnější dary si už nevzpomenu... A ano! Nařídil ještě, že malý výměnek na dvoře jeho domu, kde žije služebnictvo, tam taky musí zůstat a noví majitelé je nesmí vyhnat, a i jim zanechal nějaké peníze. No nebyl to velkorysý člověk, přímo se srdcem na dlani? Kéž by bylo víc takových! A neprokázala mu snad i svatá Brigita milosrdenství, když ho nechala zemřít během pouti do místa, za které tak nelítostně bojoval? Jestli se takhle tedy hodí mluvit o posvátném území...”

„Co by se nehodilo,“ pousmál se Melchior. „O kláštere svaté Brigity to dozajista platí. Nezbyvalo mnoho, a už se kvůli němu sahalo po arkebuzách a mečích. Občas se mi zdá — s odpuštěním, příteli —, že naši páni radní na všechno pohlížejí příliš úzkoprse a myšlením ustrnuli v dobách svého mládí. Osobně se domnívám, že Tallinn vyrostl a zbohatl do té míry, že tři kláštery jsou pro něj přesně akorát.“

„Může to tak být,“ připustil Dorn. „Jeden klášter navíc ještě nikdy nikomu neuškodil. Ne že bych s řeholními pravidly svaté Brigity souzněl nebo je nějak detailněji znal, ale pokud díky tomu začne do Tallinnu proudit více poutníků — a žádní darebáci a ničemové —, pak je to jen a jen dobře.“

„Pravdu díš,“ souhlasil lékárník.

„Heleď se, Melchiore, a tu *dobrou* zprávu jsi už slyšel?“ zvolal Dorn najednou. „A je skutečně výtečná! Na radnici se povídá, že ten mořský čert, ten mizera, kterýho bych nechal bez zaváhání rozčtvrtit, ten Claws Döck, který u Tallinnu přepadal kupce a kvůli kterému jsme si vypisovali s pány z Raseborgu a Lübecku a kterýho usilovně chránila visbyská rada, pamatuješ, tak tohohle vrahouna dopadli a teď dřepí v Abforsu v řetězech.“

„To je vskutku výtečné,“ zamumlal Melchior.

„Teď jenom aby gotlandský Erik souhlasil s tím, abychom toho lotra rozsekali na kousíčky! Ale ona rada už ví, jak s těmi ve Visby jednat, to už není jako za starých časů...“

V tom okamžiku vstoupila do lékárny řezníková žena, která bydlela u Assauweské věže. Dorn jí zdvořile pokynul a Melchior začal vyzvídat, zda jejímu ctihodnému panu manželovi ten pelyňkový olej na točení hlavy pomáhá, a paní se nechala radostně slyšet, že pomáhá, jako by jej požehnala samotná Panenka Marie, a ať jí pan lékárník hned připraví další.

„Jakkak by taky ne, když se do směsi z pelyňkové šťávy a oleje přidá ždibíček prášku z nadrcených kobylich kopyt,“ rozesmál se apatykář a hned přistoupil ke hmoždíři. „Moc ho sice nemám, ale pro paní řezníkovou se vždycky nějaký najde.“

Dorn se s přítelem však rozloučil, protože pospíchal k městským strážím, aby si poslechl, jestli se v Tallinnu mezitím nestačil odehrát nějaký další zločin.

3

STUDNIČNÍ ULICE

DVŮR UNTERRAINEROVA DOMU

TŘETÍHO SRPNA, POZDNÍ VEČER

Kupcově dceři Ursule bylo čtrnáct a zlatnickému učedníku Simonovi patnáct. Lidé jim říkali, že už nejsou děti a oni tomu venkoncem zřejmě uvěřili. Znali se celý život, v Tallinu se narodili a bok po boku vyrostli v domech na křižení ulic Dobytčí a Královské, chodívali spolu nahoru do kopce ke katedrální škole i do kostela na kázání a vánoční mši.

Simon byl vysoký mladík a tenký jako proutek, oči mu šly trochu šejdrem a hluboký hlas se mu — jak Ursule připadalo — s každým dnem víc a víc prohluboval. Ještě když před několika lety zpíval ve sboru při Svatém Duchu, měl hlásek jako konipásek a ona si ho tam vždy chodívala poslechnout.

Ursula byla rusovláška, a stejně jako Simonovi hrubl hlas, jí zase vlasy rudly a rudly a Simon se nechal slyšet, že stejná zrzka zrzavá jako ona v tomhle městě není. Už se v tomto duchu vyjádřil poněkolkáté a ona se přistihla, jak přemítá nad tím, jestli se v těch slovech ve skutečnosti neskrývá něco docela jiného. Protože tón, jakým Simon pronáší „věřím, že stejná zrzka zrzavá jako ty, Ursulo, v tomhle městě není“, a jak jí přitom hledí hluboko do zelených očí, ji nutí odvrátit zrak a bez přestání dumat, co jí vlastně Simon chce sdělit.

Simona na mluvení příliš neužilo. Nikdy nic nevyprávěl. Neznal žádné příběhy. A s těmi, co znal, byl hotový v několika větách, jako by bylo důležité pouze uskutečnění a završení, nikoli vyprávění o tom, jak k čemu došlo, co si při tom lidé mysleli a co říkali. Ano, Simon byl obecně skoupý na slovo a mluvil jenom o věcech, v něž pevně věřil nebo o nich s jistotou věděl či je považoval za podstatné. A když se proto zmínil o Ursuliných rusých vlasech, mohla vzít jed na to, že jsou pro něho důležité.

Že ona je pro něho důležitá.

Avšak nakolik důležitá, to se jí začalo vyjevovat až nyní, poté, co se ukázalo, že její otec obdržel od svého obchodního partnera z Lübecku dopis, v němž se skrývala žádost o Ursulinu ruku. Ach, pro dívku nebylo žádným překvapením, že se přiblížila věku na vdávání, matka jí o tom štěbetá už rok, zpočátku potajmu, teď už bez uzardění. O tom, že podobně jako vysoce postavené panstvo, všemožní králové a vévodové, i významní kupci vzájemně svazují své syny a dcery poutem manželským. A to vše proto, aby si svátostí manželství zajistili dobré vztahy, získali nové spojení a zůstali skrze tyto rodinné vazby i nadále souputníky, jelikož bližnímu svému přece nikdo nepřeje nic zlého, natožpak tomu, kterému jsi dal za ženu vlastní dceru, tělo svého těla. A i na Ursulu tedy čeká stejný osud jako na její starší sestry — jedna žije v Gdaňsku a druhá v Rostocku —, a i díky ní bude obchod jejich otce stát na pevnějších základech. A tak ji matka už polehounku připravuje na manželství a na to, co se od správné ženy očekává: že musí být po všech stránkách ctnostná a rodit muži děti, a když své povinnosti plní dostatečně příčinlivě, budou si jí vysoce vážit a ctít ji a dostane se jí dobré péče i poté, co zchřadne a zchurvá.

Simon byl učeň v domě tallinnského zlatnického mistra Casendorpa, ale jeho učednická léta se chýlila ke konci a měl se stát tovaryšem — jak již bylo domluveno — v dalekém Münsteru u otceva starého dobrého přítele. Naučí se tam zacházet se zlatem a stříbrem po německém způsobu, a až dostatečně zesílí, vybere si město, kde by se chtěl začít ucházet o mistrovství, vstoupit do cechu a stát se tamějším měšťanem. A kde se také ožení a navždy zůstane zlatníkem, protože přesně takový osud byl Simonovi určen. Ech, mohl by se taky vrátit do Tallinnu, ale tady je zrovna zlatníků dostatek, a navíc se jeho starší bratr právě vrací z Rigy, kde si odkroutil své tovaryšské roky, a otec chce v závěti odkázat svůj obchod jemu.

Toto léto bude tedy pro Ursulu a Simona posledním společným létem v Tallinnu — taková byla, zdá se, Boží vůle. A tak tomu asi i mělo být.

Sprátelili se již v dětském věku, vyrostli spolu, hráli si spolu, běhali za městské hradby k příkopu nebo rybařit k rybníku. Společně se bavili v davu na Radničním náměstí, když se na něm pořádaly bojové hry či trhy a na místo dorazili komedianti a hudebníci a kejklíři a mudrci z východních zemí, kteří — oblečení v pestrobarevných egyptských rouchách — předváděli černokněžnické kousky, plivali z úst oheň a roz-tancovávali medvědy. Stáli spolu v davu, když Černohlavci oblékali brnění a na koních se utkávali v zápase kopím, přeli se o to, který rytíř je zdatnější a zůstane v sedle, a zatímco Ursula při každé srážce zděšeně vykřikla, Simon jen cosi uznale zabručel a ona se v takových chvílích vždycky cítila velmi jistě, *chráněně*, protože i Simon se naučil zacházet s kopím a štítem, aby splnil svou povinnost a dokázal se postavit na obranu svého města, jeho obyvatel, žen a bezbranných. Společně spěchali za Pobřežní bránu na slavnostní klání, při

němž se soutěžící snažili sestřelit stříbrného papouška, a drželi palce svým oblíbencům, společně poskakovali v houfu, když městem na koni projížděl čerstvě zvolený májový hrabě se svou nejdražší, a jako každé jaro se Ursula opět Simona zeptala, zda by si ji vybral za svou vyvolenou, kdyby zvolili májovým hrabětem jeho.

Ach, ptala se ho na to každé jaro, už několik jar za sebou, a Simon odpovídal, že ano, vyvolil by si ji a žádnou jinou, protože stejná zrzka zrzavá jako ona v tomhle městě není.

Až letos — to se Ursule vrylo do paměti — Simon s odpovědí otálel. Možná proto, že položila onu otázku trochu jiným tónem, což si uvědomila až později. A také on odpovídal jinak než obvykle, jinak než obvykle se na ni díval a nakonec promluvil nerozhodněji — nikoli že by si svou věcí nebyl jistý, ale jako by tentokrát chtěl odpovědi vyjádřit i něco dalšího a úplně se neodvažoval. A taky že vyjádřil.

Už nejsou děti — tak jim to říkají —, a oba tomu asi i sami věřili. A rovněž věděli — ačkoli o tom nemluvili —, že už se nesluší, aby se spolu promenádovali jen ve dvou před zraky celého města *tak často*, odteď se musí chovat patřičněji a ukázněněji. A proto pro společné chvíle začali vyhledávat skrytější zákoutí. Někdy se procházeli za hradbami po okraji pole, jindy v městských zahradách či ve stínu kostelů. Samozřejmě se nic nesmí změnit, zůstanou přáteli, budou si povídat, vyprávět příběhy, hrát si...

Jenže hrát si spolu je už nezajímalo, vymýšlení her nudilo, místo toho hovořili o záležitostech lidských, mluvili — do té míry, v jaké se to v Simonově případě dalo nazvat mluvením — *o sobě*.

Tuto změnu Ursula vycítila teprve před několika měsíci. I pro ni to bylo nečekané zjištění — že spolu najednou více

mluví sami o sobě, o tom, na co myslí, co si přejí, o budoucnosti. A možná taky o tom, co cítí, avšak jen nepřímo. Už se navzájem nevyznávali ze svých tajemství a neodvažovali se svěřovat se vším.

A když došlo na hru, byla jiná než vloni a Ursula nevěděla, jak se jí říká.

Objevila stinný kout za Unterrainerovým domem. Dalo se do něj vlézt ze zahrady rozprostírající se mezi zdí starých stájí a domy kupců Goswina a Tweffella. Toto místo nepatřilo jaksí nikomu — ani pánům Goswinovi a Tweffellovi, ani faráři Gottschalku Wittemu, který obýval onen dům, kterému se říkalo Unterrainerův. Bylo zarostlé šeříkovými keři a zastíněno kůlnou na dřevo patřící k farářovu obydlí. O kousek dál, když se Ursula od kůlny vydala po úzké cestičce, na níž se otevírala větrací okénka solných sklepů, se nacházel dvůr Unterrainerova domu a průchod na Dlouhou ulici. Kdysi tady asi stávala brána, ale teď už byla každopádně srovnaná se zemí a dalo se tudy rychle projít přímo na ulici. Kdyby je tu někdo vyrušil, jeden z nich by uprchl podél zdi staré stáje a pak zahradou, objevil by se — jako by se nechumelilo — u studny s rumpálem a vykračoval by si dál ke Svatému Mikuláši. Druhý by s výrazem nevinátka proklouzl za Unterrainerovým domem na Dlouhou a od brány na Dlouhý kopec by si mohl pokračovat, kam je mu libo.

Jednalo se tedy o bezpečné místo, kde si mohli nerušeně povídat a hrát onu hru, jíž se — jak se zdá — oddávají i teď. Když sem dnes dorazili, Ursula věřila, že i v této hře lze vyhrát a že pro vítěze je přichystaná odměna.

Sedli si kousek od špalku na štípání dřeva a Simon jí líčil Münster: je to velké a krásné město, kolem je spousta nádherných zámků a hradů a žije tam jeden král vedle druhého,

a všichni si pro sebe žádají hromady okázalých zlatých šperků a šikovný zlatotepec tam nebude mít o práci nouzi.

„V takovém velikém městě jsou asi i mraky zrzavých holek, co?“ zeptala se Ursula. Simon na to, že asi jo, nedá se to vyloučit.

„Zajímalo by mě, jestli si jednou, až si budeš vybírat nevěstu, taky vybereš nějakou tu zrzku zrzavou,“ prohodila následně Ursula jakoby mimochodem a snažila se, aby její otázka zněla co nejlhostejněji.

Chlapec si dával s odpovědí na čas. I on chtěl, aby v hlase pokud možno žádnou emoci nevyjádřil. „Ale mě na tobě nezajímaj jenom tvoje zrzavé vlasy,“ řekl nakonec. „A na ženění já beztak ještě vůbec nemyslím.“

„Ale jasně, že myslíš!“ zasmála se Ursula. „Všichni kluci myslí na to, jaké to je, když jsi se ženou v manželství, když s ní spíš v jedné posteli a... máš s ní děti.“

Simon rozpačitě mlčel. Ursule se zachvěla ramena. Posunula se k němu o kousek blíž. S rostoucím šerem působil Unterrainerův dům čím dál ponuřeji. Neříká se o něm snad, že... že v něm straší? Ne že by tedy Ursula znala kohokoli, kdo by to strašidlo viděl na vlastní oči.

„Já nad takovýma věcmi fakt nepřemýšlím,“ vysoukal ze sebe mladík.

„Víš, co se o tomhle domě vypráví?“ zeptala se ho náhle dívka. „O tom kupci Unterrainerovi, který si do něho přivedl svou mladou ženu?“

„Pche, to jsou jenom takový bezbožný a hloupý kecy.“

„Jednou jsem zaslechla, jak se o tom domě ženské baví. Ony si samozřejmě myslely, že je neslyším, chápeš. Víš, ono se šušká, že kupec Unterrainer se svou ženou vůbec nechtěl sdílet lože a strašlivě ji trápil, a ona byla hrozně nešťastná, protože její srdce toužilo tlouct pro muže, který by ji miloval.“

Byla učiněná hromádka neštěstí. A pak za ní jednoho dne přišel jeden mnich, aby jí poskytl útěchu. No a její muž se vrátil zrovna ve chvíli, kdy se žena s mnichem... líbali.“

To nebylo přesně ono slovo, které tehdy Ursula odpolechla, ale Simonovi se samozřejmě to pravé povědět neodvážila. Koneckonců je přece mravů znalá slečna. Mladík ze sebe vydal jen jakýsi neurčitý zvuk.

„Přesně jak jsem říkala,“ pokračovala Ursula. „Líbali se, a to skutečně ne jako bratr se sestrou nebo dobrá přítelkyně s dobrým přítelem, ale jak se líbají muž a žena, hrozně hrozně dlouho a taky jaksi...“

Zarazila se, protože ji náhle nenapadlo, jak to líbání vlastně popsat.

„Taky jaksi jak?“ zašeptal chlapec.

„No prostě tak, jak se *my dva* nikdy líbat nebudeme,“ napsulila Ursula rty. „Každopádně se na ně Unterrainer vrhnul a probodnul je mečem a pak pohřbil. A od těch dob tady v domě oba dva straší.“

„Kupci ale nechoděj opásaní mečem,“ opáčil Simon. Ursula si jen povzddechla a hlavou jí prolétlo, že jasněji mu své myšlenky už ozřejmit nedokáže. Ale jen co na to pomyslela, ucítila najednou chlapcovu ruku kolem svého těla a vzápětí jí vtiskl na bradu mokrou pusou, cítila jeho zuby a jemné chloupky a pak už nic. Odsedl si od ní, a i ruce hned odtáhl.

„Simone,“ zašeptala Ursula a v jejím šepotu asi skutečně zaznělo cosi vyčítavého.

„Omlouvám se,“ vyhrkl.

„Simone, ach, Simone,“ zašeptala opět. Ani ona nevěděla úplně přesně, jak to při líbání vlastně chodí, ale takhle rozhodně ne.

A v tu chvíli uslyšeli... jakýsi zvuk. Možná někde vrzly staré dveře nebo zaskřípěl klíč v zámku nebo zachrastil řetěz

nebo něco jiného, každopádně se to ozvalo někde blízko a znělo to zlověstně. Ursula sebou škubla. A než ze sebe stačila cokoli dostat, ucítila lehký závan vzduchu, který až k nim přivál nasládlý pach zatuchliny.

A pak před sebou spatřili jakýsi pohyb. Cosi bílého na zlomek okamžiku rozčeřilo večerní příšeří, něco podivného, prazvláštního, hrůzostrašného. Jakási zářící postava. A hned se po ní zase slehla zem.

A pak uslyšeli hlas. Jako by se ozýval ze záhrobí, byl hluboký a zároveň zněl jako ječivé, dlouhé kvílivé vytí, které se neslo ode zdi Unterrainerova domu až k nim a dál děsivou ozvěnou do vlahé letní noci. Nebyl to hlas živoucího člověka, byl plný děsu a nenávisti, zášti a hoře.

Ale to už byli na nohou a uháněli pryč, společně, stejně jako když byli děti a něco je vystrašilo. Běželi, lezli, hnali se o překot, naráželi jeden do druhého a chlapec objal dívku svými silnými pažemi a pomáhal jí, a prchali úzkou stezičkou vinoucí se podél zdi staré stáje, a až do zahrady a kolem studny s rumpálem a nezastavili se, dokud nestanuli ve stínu košaté lípy u svatomikulášského hřbitova. Tady u stánku Páně jim přece ten přízrak už ublížit nemůže!

Zprudka oddechovali a jejich těla se do sebe propletla. Simonův pružný trup a jeho dlouhé ruce poskytovaly Ursule ochranu, jakou nikdy předtím v životě necítila. Nemusela cokoli říkat. Chlapcovy rty našly její. Tak tohle je ten polibek.

Doopravdický, jaký si vyměňují muž a žena.

4

STUDNIČNÍ ULICE

MELCHIOROVA LÉKÁRNA

TŘETÍHO SRPNA, POZDNÍ VEČER

Onoho dne Melchior nevěděl, kam v lékárně dřív skočit, a tak ani nestihl večerní kázání u dominikánů. Valily se k němu mraky lidí, což věru prospívalo obchodu, Melchiorovy myšlenky však neustále kroužily jen a pouze kolem smrti pana Bruyse. Nikoli proto, že by na ní shledával něco kromobyčejně nezvyklého, kvůli tomu to nebylo. Bruysův čas se naplnil a nejlépe to asi tušil on sám, protože si u dominikánů nechal vyhotovit opis knihy *Ars Moriendi*, jež byla povolena teprve nedávno na kostnickém koncilu. Kniha pojednávala o umění umírat, které si rok za rokem získávalo stále více stoupenců. Psalo se v ní o ctnostech zbožného života a o tom, jak se mají křesťané připravovat na smrt. Neboť se na ni musí přichystat každý z nás, musí ji přijmout s radostí a zanícením — a nejlepší přípravou na takovou smrt je žít ve spravedlnosti a zbožnosti. Melchior se o knize kdysi bavil s Hinrikem a dominikánský bratr také vysoce vychvaloval bohabojnost starého pana Bruyse a to, jak v přípravě na svůj konec do puntíku dodržuje vše, co je v ní psáno. Což z Hinrikových úst už něco znamenalo, protože mnich — na rozdíl od Melchiora — stavbu nového kláštera v Tallinnu neschvaloval. A v tento moment apatykář také v myšlenkách zalétával k nebožtíkovi

veliteli věže, který se na svou noční smrt asi připravit nestihl; před ní si však přál mluvit právě s Hinrikem. Tady Melchiorovi cosi nehrálo, protože Hinrika znal dobře, věřil, že jej dokonce může považovat za svého přítele, ale nevybavoval si, že by se dominikán kdy o Grotem zmínil.

Ovšem nyní se již blížil večer, Melchior seděl nad účetní knihou, prováděl výpočty a už už se dostával na čísla, díky nimž by mohl náklady na léky, které si zjara objednal u kupců, překlopit do zisku. Letos se jeho obchodu daří velmi dobře.

Později se v lékárně objevila Melchiorova žena Keterlyn a přivedla s sebou taky dvojčata — pětiletého klučinu Melchiora, syna a dědice apatykáře Melchiora Wakenstedeho, a s ním stejně starou cícorku Agátku.

Lékárník vtiskl Keterlyn na ústa polibek a zvedl si děti na klín. Hlavně aby si nezačaly hrát s lékárenským náčiním a už od útlého věku k otcově práci přistupovaly s úctou! Lékárna není hřiště, ale až nadejde čas, začne se zde synek vedle svého otce učit řemeslu.

Stejně jako se i Melchior učil od otce svého.

Nebylo to snadné, nikdy a pro žádného Wakenstede — dospět k pevnému rozhodnutí mít syna. Rodinu Wakenstedeů již po staletí pronásledovalo prokletí, a ačkoli i Melchior doufal, že se z něj vyléčí, nestalo se. Stále se ho drželo, trest od Boha či ďábla, a nebylo od něj úniku. Jeho kříž nenesl každý mužský potomek rodu, ale syn ho mohl zdědit od otce. Melchiorovu otcí se kletba vyhnula, a o to víc ho dělilo pomyšlení, že bude muset v jejích spárech žít jeho jediný syn. A každý Wakenstede se jednou dostane do bodu, kdy se musí rozhodnout, zda chce dostát povinnosti dané vyšší mocí — zplodit potomky a tím zajistit rodu pokračovatele —, a zároveň musí doufat, že jeho dědice kletba nepostihne.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Apatykář Melchior a přízrak ze Studniční ulice.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.